

Posudok

na habilitačnú prácu, monografiu **PhDr. Tomáša Tlustého, Ph.D.**

„Katolícka organizace Orel: Historie tělesné výchovy a sportu v českých zemích
a Československu do roku 1948“

Aktuálnosť zvolenej témy

O aktuálnosti a hlavne spoločenskej potrebe predloženej habilitačnej práce (monografie) Dr. Tomáša Tlustého, Ph.D. netreba pochybovať. Doterajšie spracovanie druhej najväčšej národnej telovýchovnej organizácie na našom území bolo doteraz spracované v niektorých literárnych prameňoch, resp. vedeckých článkoch, avšak v separátnych časových a obsahových prameňoch resp. fragmentoch. Takýto komplexný obraz o vzniku a činnosti Orla na našom území je prvým, originálnym pokusom. Takto komplexne, výrazne analyticky, s tak veľkým časovým rozsahom spracovania a k tomu ešte komparatívne s vývojom tejto organizácie s inými domácimi telovýchovnými organizáciami dáva predloženej práci zjavne náboj originality a súčasne i aktuálnosti. Naše telovýchovné hnutie sa po roku 1989, resp. po roku 1993 stále hľadá. Výsledky bádania telovýchovných historikov s obdobia pred rokom 1989 sú často považované za neaktuálne a politicky poplatné bývalému režimu, čím sa pre mnohých zdajú nie dostatočne inšpiratívne pre budovanie nového telovýchovného systému v našich krajinách. Naďalej je však potrebné vyplniť biele miesta v našej športovej historiografii, čo táto predložená habilitačná práca istotne predstavuje.

Predložená monografia je nielen svojim historicko-časovým, ale aj obsahovo-objemovým rozsahom atypická. Skúmané obdobie od polovice 19. storočia až do roku 1948 je nielen časovo náročné, ale aj z aspektu obsahového členenia. Je to však výsledok veľmi zodpovednej a poctivej heuristickej práce autora, ktorú nie je možné spochybniť.

Stanovené ciele, úlohy a metódy práce

Autor si stanovil ako hlavný cieľ habilitačnej práce komplexné spracovanie histórie telesnej výchovy a športu organizácie Orel, v etape vývoja českého, resp. československého Orla do r. 1918, od vzniku ČSR a v medzivojnovom období v Československu a jej komparáciu s vývojom organizácií Sokol, ZRTJ, FRTJ a FPT v inkriminovanom období. Súčasne pri stanovení cieľa autor venoval pozornosť aj širokej palete oblastí činnosti (vzdelávacej,

duchovnej, organizátorskej, brannej, atď.). Tu chcem zdôrazniť, že vzdelávacia a duchovná (v niektorých organizáciách napr. FRTJ, FPT nazývaná politickovýchovná) práca v Orle predstavovala tak ako aj v iných telovýchovných organizáciách pôsobiacich na našom území, veľmi významnú organickú súčasť práce. Vzhľadom na zásadný význam vzdelávacej a výchovnej práce v uvedených organizáciách mi absentuje v predloženej práci dôslednejšia a hlbšia kritická analýza obsahovej náplne ideologického i politického smerovania českého i Čsl. Orla vo vzťahu k cirkevným a politickým autoritám v Čechách. Ten sa v konečnom dôsledku prejavil i vo vzťahu k YMCA, Sokolu, ZRTV, resp. FRTJ, FPT. Autor v analýze, resp. komparácii úplne ignoruje existenciu druhého (čo do počtu členskej základne) najväčšieho telovýchovného zväzu po roku 1918 v ČSR (Deutscher Turnverband).

Autor rozpracoval naplnenie stanoveného cieľa práce do 11 základných kapitol a množstva podkapitol.

Metodologicky vychádzal Dr. Tlustý predovšetkým z analýzy získaných dokumentov archívnych fondov, tlačených dokumentov organizácie Orol, dobových tlačených dokumentov a literárnych prameňov. V tejto časti si autor zaslúži skutočnú, úprimnú pochvalu, pretože preštudované a získané poznatky z archívnych (pôvodných) prameňov hmotnej i nehmotnej povahy jednoznačne svedčia o usilovnosti autora vo fáze heuristiky. Okrem priamej metódy pri vyhodnocovaní získaného materiálu použil Dr. Tlustý ako základnú metódu komparáciu, čo hlavne pri porovnávaní telovýchovných organizácií v ČSR, ale aj lokálnych organizácií malo svoj nepopierateľný význam. Takýto prístup umožnil autorovi zvýrazniť špecifiká práce tejto organizácie v daných krajoch či regiónoch v závislosti od spoločensko – politického, materiálne – technického i personálny vývoj. Vzhľadom na množstvo získaných prameňov a poznatkov, ale aj z dôvodu neutopenia sa v ich množstve sa autor správne rozhodol demonštrovať daný vývoj telesnej výchovy a športu v miestnych združeniach v medzivojnovom období. Tieto analýzy vykonal Dr. Tlustý v spojení v závislosti od politického a spoločenského vývoja v inkriminovanom čase. Takúto analýzu bolo potrebné vykonať v závislosti na viacerých časových úsekoch a súčasne i obsahových a organizačných podmienkach v regiónoch. Túto neľahkú úlohu zvládol Dr. Tlustý so ct'ou, čo bolo jednoznačne výsledkom správneho stanovenia metodologického postupu s použitých vhodných výskumných metód. Vývoj historických udalostí sledoval autor progresívnou metódou logickej časovej postupnosti od doby staršej po dobu novšiu. Analytický prístup k spracovaniu získaných prameňov a poznatkov vyplynul u autora z nerovnomerného a obsahovo nevyváženého množstva archívnych prameňov. Túto

poznámku mierim hlavne do tých častí práce, kde bolo potrebné hlbšie analyzovať vzťah hlavne ústredia Čsl. Orla a jeho slovenskú organizačnú zložku, resp. problémy, ktoré boli dôsledkom ich politických rozporov. V niektorých častiach práce (napr. podkapitola 9.1) analyzuje problém osamostatnenia slovenského Orla. Na tomto mieste sa žiadala aj politická analýza v HSLŠ, s ktorou bol slovenský Orol (politicky i personálne) úzko previazaný. Takýmto spôsobom by boli výraznejšie zdôvodnené aj nacionalistické a separatistické (autonomistické) snahy v slovenskom Orle.

Určitou anomáliou v koncepcii práce mi pripadá kapitola 3, ktorú autor zaradil ako samostatnú kapitolu. Podľa môjho názoru mohol túto problematiku zakomponovať do kapitoly, kde pojednáva o zahraničných stykoch Čsl. Orla (napr. 4.3).

Formálne spracovanie habilitačnej práce je na kvalitatívne veľmi dobrej úrovni, čo dokumentuje aj veľmi kvalitnou časťou „Príloha“. Autor sa v odvolávaní na pramene drží kritérií spracovania historickej práce s bohatým registrom odvolávania sa na čerpané zdroje, ktoré vhodne doplnil dobovými fotografickými dokumentmi). Po stránke jazykovej si neosobujem hodnotiť gramatickú časť práce vzhľadom na skutočnosť, že český jazyk nie je mojím materským jazykom.

Práca vo svojej komplexnosti prináša celý rad nových, dodnes nepublikovaných poznatkov, ktoré autor vhodne skĺbil už so známymi publikovanými poznatkami z tejto oblasti. Predložená habilitačná práca má ambíciu doplniť biele miesta v českej a československej telovýchovnej historiografii a môže sa stať vhodným prameňom i v pedagogickej oblasti pre študentov fakúlt telesnej výchovy a športu, ale aj spolkovéj činnosti na našom území. V komparácii s už známymi poznatkami prináša niekoľko nových poznatkov, ale aj námetov na témy riešenia tejto problematiky do budúcnosti pri skúmaní našich telovýchovných a športových dejín a následnej aplikácie získaných poznatkov do života spoločnosti. Autor preukázal svoje kvality vo veľmi fundovanom spracovaní záverov a príloha práce dokumentuje celkovú pracovitosť a snahu o autentické dokladovanie obsahu práce.

Záverom svojho posudku konštatujem rád, že predložená habilitačná práca Dr. Tomáša Tlustého vo svojej komplexnosti spracovania i použitými vedeckými metódami spĺňa kritéria habilitačnej práce a **odporúčam** po jej úspešnej obhajobe udeliť menovanému titul „docent“ ako prínosný počin pre poznanie našich spoločných, resp. českých telovýchovných dejín. Na základe komisiou overeným výsledkom počítačového programu Turnitin, ktorý sa

používa na Univerzite Karlovej v Prahe konštatujem, že predložená práca (monografia) je originálna a všetky použité literárne zdroje sú riadne a korektne citované.

Bratislava, 26.5.2023

prof. PhDr. Miroslav BOBRÍK, CSc.

Oponent

Otázky:

1. V 7. kapitole autor (na s. 131) píše o snahách o rozšírenie „československého Orla“ na Slovensko. Bola to iniciatíva vychádzajúca z ústredia alebo samotnej slovenskej časti? Podobné snahy iniciovali aj Nemci pri zakladaní DTV na Slovensku, ale tu bola aktivita predovšetkým zo strany sudetských Nemcov, nie karpatských.
2. Vysvetlite historický paradox, že vznikom slovenskej autonómie 6. X. 1938 boli zrušené 5.12.1938 nariadením slovenskej vlády č. 70 všetky telovýchovné organizácie na Slovensku, ale v Protektoráte Čechy a Morava nie. Vznikol Českomoravský Orol, ktorý mohol v Protektoráte organizovať svoju činnosť až do novembra 1941 (na Morave) a 1942 i v Čechách, aj protifašistický odboj? V čom spočívala benevolencia nemeckých protektorátnych funkcionárov?
3. Má autor historicky overené dokumenty, že členovia skupiny vykonaného atentátu na R. Heindricha boli členmi Orla?